

ШКОЛСКИ ЕСЕЈ – ОПИСИВАЧИ

А. ЧИТАЊЕ И РАЗУМЕВАЊЕ ТЕКСТА

А.1. Смештање полазног текста у књижевноисторијски контекст (2 БОДА)

Смерница 1: Сместите песме у књижевноисторијске периоде у којима су настале.

Могући одговори:

Ђачки растанак

- романтизам
- 19. век
- утицај немачког романтизма и народне књижевности
- истицање маште и осећајности, буђење националне свести, бежање од стварности у свет маште, разочарење у друштво, сентименталност
- доминација лирике, мешање жанрова, везани стих, сликовитост, разноврсна метафорика, елементи хиперболизације и фантастике

Стражилово

- авангарда, суматраизам
- прва половина 20. века / међуратни период
- непосредно искуство Првог светског рата на културни живот и књижевност, послератна резигнација
- формирање различитих покрета под стилском формацијом авангарде (нпр. зенитизам, суматраизам, надреализам, експресионизам, дадаизам), окретање против традиције, трагање за новим вредностима и превредновање старих, естетика ружног и апсурдног
- жанровска разноврсност, мешање жанрова, слободни стих

2 бода	ученик тачно и прецизно представља дела у контексту књижевноисторијских периода у којима су настала
1 бод	ученик делимично тачно представља дела у контексту књижевноисторијских периода у којима су настала
0 бодова	ништа од наведеног

А.2. Општа обележја полазног текста (4 БОДА)

Смерница 2: Анализирајте формално-стилска обележја песама.

Могући одговори:

Ђачки растанак

- тема: растанак са младошћу и родним крајем
- формална обележја: поема (око 550 стихова), астрофичност, стихови неуједначене дужине, парна рима
- стилска обележја: исповедни тон, измена елегичких и дитирамских стихова, измена споријег (дужи стихови) и бржег ритма (краћи стихови), наглашена метафоричност (нпр. *дете мало – голушаво 'тиче*), бројне стилске фигуре (нпр. апострофа, поређење, честе анафоре, епитети)

Стражилово

- тема: евоцирање далеких предела завичаја, лика Бранка Радичевића, слутња смрти, пролазност младости и живота
- формална обележја: поема (217 стихова), подела на строфе (42 строфе распоређене у 6 целина које се састоје од 7 строфа од 4, 5 или 7 стихова), стихови неједнаке дужине, неправилна рима (нпр. А-Б-Ц-Б-Б, А-Б-А-Б-Ц-Д-Ц, А-Б-Ц-Б-Ц-Б-Д), понављање појединих стихова или њихових варијација
- стилска обележја: исповедни тон, суматраистичке визије, стилске фигуре (нпр. епитети, метафоре)

4 бода	ученик тачно и детаљно приказује најважнија формална и стилска обележја песама
3 бода	ученик тачно приказује нека формална и стилска обележја песама
2 бода	ученик делимично тачно приказује формална и стилска обележја песама
1 бод	ученик приказује само нека формална или само нека стилска обележја песама
0 бодова	ништа од наведеног

А.3. Разумевање и познавање полазног текста (4 БОДА)

Смерница 3: Упоредите мотиве завичаја, винограда и смрти у песмама.

Могући одговори:

- мотив завичаја: Црњански се експлицитно реферише на Радичевићеву песму, у обе песме се јављају заједнички мотиви Стражилова, љубави и носталгије, обе песме тематизују тугу због растанка са завичајем и срећу због лепих тренутака
- мотив винограда: у Радичевићевој песми виноград је симбол младости, радости и ужитка; Црњански реинтерпретира Радичевићев виноград, који у његовој поеми представља слутњу смрти и пролазности
- мотив смрти: песме тематизују слутњу смрти и пролазности живота (код Црњанског мотив жутог лишћа, а код Радичевића мотив гроба)

4 бода	ученик упоређује и аргументовано интерпретира све задане мотиве
3 бода	ученик упоређује и површно интерпретира све задане мотиве
2 бода	ученик површно интерпретира задане мотиве без упоређивања
1 бод	ученикова интерпретација мотива своди се на препричавање
0 бодова	ништа од наведеног

А.4. Синтеза аргумената, ставова и читалачкога искуства (4 БОДА)

4 бода	ученик аргументовано износи синтезу закључака о песмама и исказује своје ставове
3 бода	ученик аргументовано износи тачне закључке о песмама и исказује своје ставове
2 бода	ученик износи закључке без аргументације и исказује своје утиске о песмама
1 бод	ученик износи своје утиске о песмама
0 бодова	ништа од наведеног

А.5. Поткрепљеност тврдњи (2 БОДА)

Изнесите и образложите своје мишљење и поткрепите га одговарајућим цитатима.

2 бода	ученик исцрпно образлаже своје тврдње (користи цитате и наводи примере)
1 бод	ученик делимично образлаже своје тврдње
0 бодова	ништа од наведеног

Б. ПОВЕЗАНОСТ ТЕКСТА (4 БОДА)

Б.1. Садржајно обликовање текста (1 БОД)

1 бод	есеј је на садржајном плану обликован у три целине (увод, разраду и закључак)
0 бодова	есеј на садржајном плану није обликован у три целине

Б.2. Смисленост и логичност текста (2 БОДА)

а) смисленост и логичност на нивоу реченице (1 БОД)

Могуће грешке

- бесмислене, неразумљиве или нелогичне реченице
- плеоназми
- изостављене речи

1 бод	0-2 грешке
0 бодова	3 и више грешака

б) смисленост, логичност и повезаност на дискурсном нивоу (1 БОД)

Могуће грешке

- неповезаност текста на надреченичном нивоу
- несврховити, сувишни елементи у тексту
- нефункционално цитирање
- нефункционална понављања

1 бод	0-2 грешке
0 бодова	3 и више грешака

Б.3. Прикладан стил (1 БОД)

Могуће грешке

- употреба неприкладне лексике и других елемената који не припадају одговарајућем функционалном стилу

1 бод	0-2 грешке
0 бодова	3 или више грешака

Ц. УПОТРЕБА СРПСКОГ ЈЕЗИКА (5 БОДОВА)

Ц.1. Правописна тачност (2 БОДА)

Могуће грешке

- интерпункција, велико и мало почетно слово, писање наводних знакова, скраћенице, састављено и растављено писање речи, писање речи страног порекла, бележење гласовних промена и друге грешке из области правописа српског језика

2 бода	0-1 грешка
1 бод	2-3 грешке
0 бодова	4 и више грешака

Ц.2. Граматичка тачност (2 БОДА)

Могуће грешке

- морфолошке грешке (нпр. употреба погрешног облика речи)
- синтаксичке грешке (нпр. неприхватљив ред речи у реченици)

2 бода	0-1 грешка
1 бод	2-3 грешке
0 бодова	4 и више грешака

Ц.3. Лексичка тачност (1 БОД)

Могуће грешке

- погрешна употреба речи на формалном или значењском плану, неприкладан избор речи, грешке у творби речи, употреба погрешне речи у устаљеним изразима

1 бод	0-2 грешке
0 бодова	3 и више грешака